

Oslobarn på ferie på bondegård under krigen: Lillian kom til Lunde i Trømborg

Det var ikke enkelt å være bybarn i krigens dager med matmangel og rasjonering. Derfor var det mange bønder som åpnet sine hjem for bleke og tynne unger fra byen - slik også i vår kommune. Vi har fått et brev fra Lillian Mary Haga i Oslo som forteller hvordan det var å komme til Lunde i Trømborg.

Gården Lunde i Trømborg

- Jeg skal forsøke å fortelle litt om hvordan jeg som liten jente kom til Tromborg Jeg er født i 1937 og var bare så vidt fylt tre år da krigen brøt ut i Norge. Derfor kan jeg selvfølgelig ikke huske så veldig mye fra den første tiden. Noen små glimt har nok satt seg fast.

Uniformskledte soldater marsjerte i gaten. Vi kunne høre dem på lang avstand. De jernskodde støvlene deres smalt taktfast i asfalten. Ofte under høylydt sang.

Det tok ikke så lang tid før det ble mangel på mat og andre nødvendige ting Snart fantes det nesten ikke varer igjen i butikkhyllene. Det lille som kom inn måtte fordeles så godt det lot seg gjøre Etter hvert kom da rasjonerings-kortene, slik at fordelingen skulle bli så rettferdig som mulig De som var dår-ligst stilt fra for, kom selvfølgelig ikke noe bedre ut av det nå.

Vår lille familie, bestående av mor, far og to små barn, hadde ikke levd noe liv i luksus før det ble krig, så hos oss ble det ikke så store forskjellen Pappa hadde for det meste gått arbeidsledig, og at han i tillegg var alkoholiker, gjorde at han ikke var mye egnet til å ta vare på verken seg selv eller familien sin. Det ble til at mamma måtte ta vaskejobber for at vi skulle få noe å spise. Selv om det ble mye havregryns-grøt og brødsriver med sirup på, var vi sunne og friske Ja, slik så vi ut. Det skulle nesten koste meg et godt ferie-hjem i Trømborg!

Mamma hadde hørt noen fortelle at bondegårder rundt om i landet hadde begynt å ta til seg barn fra byene Slik gikk det til at vi en vakker dag havnet hos helsesøsteren på Økern i Oslo. Det var hun som skulle avgjøre hvem som skulle få et slikt tilbud. De tynneste og svake barna stod først på listen. Men forholdet i hjemmet skulle også telle Mamma måtte svare på en masse spørsmål. mens helsesøster tok barna i øyesyn. «De er i godt hold barna deres, fru Sørensen. Det er mange barn som trenger å få komme på landet, og her må vi prioritere dem som har størst behov!"

Hun satt lenge og bladde i papirene sine før hun så opp. «Jeg har faktisk en familie ute i Østfold som gjerne vil ha en liten pike på Lillians alder. Ja, ja, Lillian, vi får veie deg så vi får se hvor tung du er. »

Der på helsestasjonens digre personvekt ble jeg veid og funnet for tung! Det har ikke endret seg, jeg har det slik med vekta den dag i dag! Men min lille fire år gamle lubne kropp var dermed godkjent for et opphold hos Anna og Petter Lunde.

Jeg forstod nok ikke helt hva det innebar, men jeg gledet meg enormt til å få møte alle dyra som visstnok skulle befinne seg på denne bondegården jeg skulle reise til.

Jeg glemmer aldri den dagen vi møtte opp i Christian Krohgs gate Der stod det allerede en hel liten flokk av barn som også skulle ut å reise. Vi ven-tet på en lastebil som skulle kjøre oss til Østfold.

Her fikk jeg mitt første møte med «Gjulem·n» og melkebilens hans. Jeg skulle få mange turer med dem noen år fremover. Så var bilen på plass, og vi smårollingene ble løftet opp en etter en Da alle var kommet opp, smalt baklemmen igjen bak oss. Over de høye lemmene kunne vi ikke lenger se mødrene våre. Her satt vi ensomme og forlatt og så vel mest ut som forskremte mus. Det var nå heldigvis noen voksne damer med på lasset som skulle passe på oss på turen.

Det ble en uendelig lang tur for små hutrende skapninger tett sammen på trebenker bak på et lasteplan Men omsider var vi fremme i Trømborg, og baklemmen ble tatt ned. Nå skulle vi illian fra tiden på Lunde endelig få møte våre feriefamilier' Navn ble ropt opp, og unger ble delt ut Til slutt var det bare lille meg som stod igjen. ar det ingen som ville ha meg, tro? Jeg tror aldri jeg har vært så redd noen gang som da.

Heldigvis dukket det opp en blid dame, «nei, men her står det jo ei lita jente, jeg trodde helt sikkert at vi skulle ha en guttl»

Det ble litt forvirring i forsamlingen Hadde det skjedd en feil? Nei da, damen som for øvrig var en av døtrene på Lunde, hadde bare husket feil Hun hadde sykkel og mente sikkert at jeg skulle sitte bak på bagasjebrettet. Men den forståelsesfulle damen forstod straks at det hadde jeg aldri gjort før, så hun tok og satte kofferten min der i stedet Så vandret vi i vei. Der jeg gikk av.

Lillian fra tiden på Lunde

Ved bilen lå det en butikk som de kalte for "Meieriet". Det lå også et sagbruk der. Det var langt å gå, men den dag i dag husker jeg veien. Alt mens vi gikk, fortalte den blide damen om alle dyrene på gården Da hun fortalte at det satt en kattepus hjemme på trammen og bare ventet på meg, var det som om bena mine ble mye lettere - og resten av veien gikk fort. Det var ikke bare katten som satt på trammen. Her stod hele familien og tok i mot meg En eller annen bar meg inn, men jeg husker ikke mer fra den dagen. Jeg var så trøtt og sliten etter turen at jeg sovnet ganske fort .

Det var Anna og Petter som drev gården da jeg kom dit første gang. Det bodde tre voksne barn hjemme som hjalp til med gårdsarbeidet - en sønn og to døtre I kårbygningen bodde en tredje datter med sin mann. De tok også til seg et krigsbarn, så da var vi to som fikk nyte familiens godhet og gjestfrihet Anna og Petter, eller Mor og Far, som jeg kalte dem, hadde fire døtre og fire sønner. Fem av dem var gift, og etter hvert kom det barnebarn. Men her var det tydeligvis plass til flere. I alle de fem årene krigen varte var jeg en flittig gjest Reisen var ikke alltid like hyggelig.

Ofte ble vi stoppet av tyske soldater som skulle kontrollere oss og all bagasje Det var ikke mye ulovlig jeg fraktet med meg utover i den lille kofferten min, men det var ofte at Mor pakket ned litt mat når jeg skulle hjem igjen, noen egg

i avispapir dypt nede i slagstøvlene, et brød og et fleskestykke slik at de hjemme skulle få en smak. Merkelig at dette aldri ble oppdaget Sjåføren vår derimot, hadde en liten fløteskvett i en Nycoflaske, som han skulle ha i kaffen sin, den måtte han pent levere fra seg .

Nei, vi kommer ikke unna at det var krig, og det var jo den virkelige grunnen til at jeg var i Østfold. Bøndene fikk heller ikke råde over sin egen eiendom. Det var kontroll av dyr og avlinger, og hver husstand fikk bare beholde mat etter hvor mange som bodde der. Jeg tror ikke de fikk beholde noe ekstra for slike som meg, men mamma sendte med rasjoneringskortene mine, slik at de fikk benytte de merkene som var gyldige mens jeg var der.

Kostholdet ble både sunnere og bedre på en gård hvor det gikk an å dyrke grønnsaker og sanke bær. Og folk i byen var jo også oppfinnsomme Hvem har ikke hørt om villagris, høner på loftet og kaniner i kjelleren? Hjemme hos oss var det ikke muligheter for matauk, så jeg var heldig som hadde Mor og Far på Lunde.

Etter krigen tok en av sønnene over gården, og Mor og Far flyttet over i kårbygning-en. Men jeg sluttet ikke å komme på besøk for det Jeg var der hver sommer til jeg var tretten år!

Dette forteller altså Lillian, som het Sørensen som liten, og som også har skrevet en bok!

Er det andre som har beretninger om by-barn som kom på bondegårdsferie under og etter krigen? Selv kjenner vi til en historie om ei Oslojente som absolutt ville ha med seg en utstoppet hoggorm hjem i kofferten etter et ferieopphold på en gård i Eidsberg!